

Provincies moeten gericht investeren in leefbaarheid

7 juli 2015 – Ecorys Nederland, Roots Beleidsadvies & Rienstra Beleidsonderzoek

In de aanloop naar de Provinciale Statenverkiezingen van begin dit jaar waren leefbaarheid en voorzieningen belangrijke thema's in de debatten die tussen de diverse politieke partijen zijn gevoerd. Het feit dat leefbaarheid en voorzieningen belangrijke thema's zijn in de recent gesloten coalitieakkoorden tussen deze partijen is dan ook niet vreemd. In het algemeen geven de coalities aan zich hard te willen maken voor het borgen van de kwaliteiten zoals die nu bestaan. Maar hoe is niet altijd duidelijk. In de ogen van Ecorys, Roots en Rienstra is inzicht in de specifieke kwaliteiten van een gebied in elk geval een must. De bureaus hebben samen een vitaliteitsindex ontwikkeld om provincies bij de vormgeving van een gericht leefbaarheidsbeleid te ondersteunen.

In vrijwel alle coalitieakkoorden komen leefbaarheid en voorzieningen duidelijk terug. In diverse provincies is zelfs al specifiek budget vrijgemaakt om de leefbaarheid en het voorzieningenniveau te borgen. Voor een gerichte inzet van deze budgetten is het van belang om inzicht te hebben in de precieze problematiek. Waar staat de leefbaarheid nu precies onder druk? En aan welke voorzieningen is dan vooral behoefte? Op het moment dat dit inzicht er is, kunnen provincies ook afwegen of zij voor zichzelf een rol zien weggelegd om bepaalde voorzieningen voor de bevolking bereikbaar te houden.

Een analyse van beschikbare databases maakt duidelijk dat relatief eenvoudig inzicht in de leefbaarheidsproblematiek in Nederlandse buurten is te krijgen. Daarmee is echter nog niet duidelijk hoe een effectief leefbaarheidsbeleid door provincies kan worden vormgegeven. Ecorys, Roots en Rienstra hebben daarom een vitaliteitsindex ontwikkeld om snel inzicht te krijgen in de 'knoppen' waaraan door provincies kan worden gedraaid. In de vitaliteitsindex wordt een onderscheid gemaakt naar verschillende type voorzieningen (winkel & horeca, sport & cultuur, onderwijs en zorg) zodat provincies ook verschillende beleidsprioriteiten aan het behoud van verschillende type voorzieningen(niveaus) kunnen toekennen.

Belangrijk is om vast te stellen dat in lang niet alle gebieden steun van provincies nodig is om de leefbaarheid en het voorzieningenniveau te borgen. Inzet is vooral belangrijk in gebieden waar de beschikbaarheid én bereikbaarheid van voorzieningen onder druk staat. In die gebieden kan het verdwijnen van bepaalde voorzieningen immers de voorzieningen onbereikbaar maken voor de lokale bevolking en de leefbaarheid sterk onder druk zetten. Een blik op de kaart van Nederland leert dat dit risico het grootst is in Noord-Friesland, Noord- en Oost-Groningen, Zuidwest-Drenthe, Oostelijk Flevoland, de Kop van Noord-Holland, het Rivierengebied, Zuid-Brabant en belangrijke delen van Zeeland.

Volgens de drie bureaus is het bij de invulling van het leefbaarheidsbeleid van belang om af te wegen bij welk type voorzieningen de provincie een rol voor zichzelf ziet weggelegd. Logischerwijs richt een provincie zich in haar leefbaarheidsbeleid in de eerste plaats op het behoud van maatschappelijke voorzieningen zoals onderwijs, zorg, sport en cultuur en niet zo zeer op het behoud van commerciële voorzieningen als detailhandel en horeca. Anderzijds kan de aanwezigheid van een supermarkt in bepaalde kernen juist het verschil maken tussen goede en slechte leefbaarheid. Door maatschappelijke voorzieningen zo veel mogelijk rond commerciële voorzieningen te concentreren, kan het draagvlak voor beide worden versterkt. Het is aan provincies om tot een slimme inzet van haar leefbaarheidsbeleid te komen en daadwerkelijk een bijdrage aan de leefbaarheid binnen de provinciegrenzen te leveren.